

Streszczenie

Dziennikarstwo śledcze, które jest emanacją czwartej lub pierwszej władzy, bywa idealizowane lub negowane. W swej idealistycznej formie powoduje dymisje zdemoralizowanych polityków i pomaga ciemieżonym ofiarom. Od czasów „Watergate” i „Pentagon Papers” wiele mitów narosło na temat tego czym jest, a czym nie jest ta specjalizacja dziennikarska. Choć polskie dziennikarstwo śledcze mogło rozwijać się dopiero po 1989 roku, a jego historia nie jest tak bogata jak dziennikarstwa amerykańskiego, polska władza przyzwyczaiła się do wszechobecnych mediów, nauczyła się z mediami koegzystować, wykorzystywać je, a dziennikarze nauczyli się tą władzę krytykować.

Za podjęciem tematu przemawia waga dziennikarstwa śledczego dla systemu politycznego, i reputacji dziennikarstwa w ogóle, a także brak empirycznych opracowań diagnozujących stan obecny. Istotna dla demokracji funkcja kontrolna stanowi trzon tych rozważań.

Głównym celem badawczym postanowionym w dysertacji doktorskiej jest dokonanie kompleksowej analizy i sprawdzenie w jaki sposób dziennikarstwo śledcze w Polsce wypełnia funkcję kontrolną wobec władzy. Lata wybrane do analizy – 2013 – 2017 nie są przypadkowe i stanowią okresy większości parlamentarnych dwóch największych partii politycznych w Polsce: Platformy Obywatelskiej i Prawa i Sprawiedliwości. Prasa, którą wybrano do analizy – tygodniki opinii - jest nadal ważną platformą dla dziennikarstwa śledczego a wybór uzasadniono pełnym wachlarzem ideologicznym tygodników.

Do badań nad powyższą tematyką wybrano analizę zawartości w wersji hybrydowej, czyli ilościowo-jakościową. Uzyskano w ten sposób dane jawne i ukryte, które poddano interpretacji wielopoziomowej. Praca składa się z sześciu rozdziałów.

W pierwszej części rozprawy zaakcentowane jest środowisko działania dziennikarstwa śledczego: system polityczny i zależny od niego system medialny. Wynikające z obu systemów funkcje mediów w pierwszym rozdziale kończą się wyeksponowaniem funkcji kontrolnej.

Kolejny rozdział opisuje istotę dziennikarstwa śledczego jako specjalizacji dziennikarskiej, definicje, metody, modele mobilizacji opinii publicznej, etapy, elementy odróżniające od skandalu czy uwarunkowania prawne.

Część trzecia to kontekst historyczny amerykański a następnie polski, wraz z przykładami pierwszych politycznych śledztw dziennikarskich, które wstrząsnęły opinią publiczną i odkryły zdemoralizowanie polskiej polityki.

W rozdziale czwartym wyjaśniono metodologię podjętych badań: metodę badawczą, wybraną próbę i okres badawczy, przedstawiono cele badawcze i hipotezy.

Ostatnie dwa rozdziały to szczegółowa prezentacja danych z wizualizacjami oraz weryfikacja hipotez.

Dysertacja ma charakter kompleksowy w badanym zakresie. Na podstawie badań empirycznych, podjęto w niej próbę oceny żywotności dziennikarstwa śledczego w polskich tygodnikach opinii i oceny jakości gatunkowej, wraz z oddziaływaniem na system polityczny. W wyniku podjętych badań polskie dziennikarstwo śledcze w tygodnikach opinii jawi się jako specjalizacja chętnie podejmowana w badanych periodykach, w większości o charakterze oryginalnym, czyli od początku do końca jako rzeczywista praca dziennikarza (podjęty temat, research). Badania pozwoliły także ustalić, że dziennikarze częściej podejmują się spraw które dotyczą obecnej władzy, wypełniając w ten sposób funkcję kontrolną oraz stopień stronniczości ich redakcji względem „lubianej” lub „nie lubianej” przez nie opcji politycznej, wyrażanej m.in. jednostronnością opowiadanych historii. Istotną częścią badań są także wnioski mówiące o niewielkiej sprawczości tego dziennikarstwa.